

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Кафедра соціальної роботи, педагогіки і логопедії

Методична серія. Випуск 467

Заснована в 2016 році

Н. В. Савінова, О. А. Кузнецова, М. І. Берегова

**Викладання курсу
«Психолого-педагогічне консультування
осіб із ООП та їх родин в умовах ІРЦ,
ЗДО, ЗЗСО з інклюзивною формою
навчання»**

Методичні рекомендації

*студентам спеціальності
А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями)
спеціалізації А6.01 Логопедія
(для змішаної та дистанційної форм навчання)*

Миколаїв – 2025

УДК 373.3/.5.043.2-056.2/.3
С13

*Рекомендовано до друку Вченою радою ННМІ ЧНУ імені Петра
Могили від 18 червня 2025 р. (протокол № 10).*

Рецензент:

ШЕВЧЕНКО В. В., канд. психол. наук, доцент, завідувач
кафедри психології ННМІ ЧНУ імені Петра Могили.

Савінова Н. В.

С13 Викладання курсу «Психолого-педагогічне консультування осіб із ООП та їх родин в умовах ІРЦ, ЗДО, ЗЗСО з інклюзивною формою навчання» : метод. рек. студентам спец. А6 Спец. освіта (за спеціалізаціями) спеціалізації А6.01 Логопедія (для змішаної та дистанційної форм навчання) / Н. В. Савінова, О. А. Кузнецова, М. І. Берегова. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2025. – 52 с. – (Методична серія ; вип. 467).

Метою цих методичних рекомендацій є визначення теоретичних та практичних умов вивчення дисципліни «Психолого-педагогічне консультування осіб із ООП та їх родин в умовах ІРЦ, ЗДО, ЗЗСО з інклюзивною формою навчання». Матеріали посібника допоможуть студентам при підготовці практичних та лабораторних занять. Видання адресовано викладачам, студентам спеціальності «Спеціальна освіта (за спеціалізаціями) спеціалізації «Логопедія».

УДК 373.3/.5.043.2-056.2/.3

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ	8
ПЛАН ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ, ЛАБОРАТОРНИХ, ПІВГРУПОВИХ) ЗАНЯТЬ	36
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	39
ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ. ТЕСТОВІ ЗАПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ	42
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	49

ВСТУП

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів уявлень про організаційні, психологічні та методичні засади консультування дітей з ООП та їх родин.

Завдання (навчальні цілі) дисципліни:

- сформувати практичні уміння та навички з проведення комплексної підтримки дітей дошкільного та шкільного віку з ООП та здійснювати їх психолого-педагогічний супровід в умовах закладу освіти;
- ознайомитися із нормативними та теоретичними засадами супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному просторі;
- вивчити організаційні засади утворення та функціонування інклюзивно-ресурсних центрів;
- оволодіння знаннями і уміннями проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дітей з порушеннями мовлення;
- оволодіння вміння з надання корекційно-розвиткових послуг дітям з ООП в умовах інклюзії.

Міждисциплінарні зв'язки. Курс органічно пов'язаний з іншими спеціалізованими курсами, серед яких «Індивідуалізація та диференціація в організації логопедичної та психокорекційної допомоги дітям з ООП», «Диференціальна логодіагностика та диференційована логокорекція» тощо.

Очікувані результати навчання.

Вимоги до знань та вмінь студента у результаті вивчення дисципліни:

Студенти повинні знати:

- особливості психолого-педагогічного супроводу як цілісного інтегративного феномену;
- основні теоретичні підходи, на які спирається психолого-педагогічний супровід;
- нормативні та теоретичні засади супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному просторі;
- організаційні засади утворення та функціонування інклюзивно-ресурсних центрів.

Студенти зобов'язані вміти:

- проводити комплексну підтримку дітей дошкільного та шкільного віку з ООП та здійснювати їх психолого-педагогічний супровід в умовах закладу освіти;
- організовувати роботу інклюзивно-ресурсних центрів;
- проводити комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дітей з порушеннями мовлення;
- надавати корекційно-розвиткові послуги дітям з ООП в умовах інклюзії.

Розроблена програма відповідає освітній програмі та орієнтована на **формування компетентностей:**

Фахові компетентності спеціальності (ФК)	СК-1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем спеціальної освіти та інклюзивного навчання. СК-2. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методики логопедичного впливу, технології корекційно-розвиткової роботи з особами з особливими освітніми потребами, мовленнєвими порушеннями . СК-3. Здатність здійснювати діагностико-аналітичну, корекційно-розвиткову, консультативну діяльність з урахуванням особливих освітніх потреб здобувачів та їх мовленнєвої діяльності. СК-4. Здатність ефективно взаємодіяти з батьками, колегами, іншими фахівцями у процесі психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами, тяжкими порушеннями мовлення на засадах партнерства. СК-8. Здатність до організації процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами, порушеннями мовленнєвої діяльності в умовах інклюзивного освітнього середовища. СК-9. Здатність до організації безпечного і здоров'язберезувального освітнього
--	---

	середовища, в тому числі інклюзивного освітнього середовища. СК-10. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та/або освітні проекти у сфері спеціальної освіти, інклюзивного навчання, логопедії. СК-12. Здатність створювати й ефективно використовувати спеціальне освітнє середовище в освітній установі, закладі охорони здоров'я відповідно до рекомендацій інклюзивно-ресурсних центрів про створення спеціальних освітніх умов для осіб, які потребують психокорекційної та логопедичної допомоги; конструювати і реалізовувати індивідуальні освітні маршрути, маршрути мовленнєвого розвитку дитини з перших років життя згідно її потреб. СК-13. Здатність до виконання освітніх і професійних обов'язків, у тому числі, з використанням дистанційних форм синхронного й асинхронного навчання в освітній, розвитковій, діагностичній, консультативній діяльності. СК-15. Здатність взаємодіяти з усіма учасниками освітньо-корекційного процесу на засадах педагогічної деонтології, професійної етики, державних нормативно-правових норм.
Загальні компетенції (ЗК)	ЗК-3. Здатність працювати в команді. ЗК-6. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК-7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК-8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

Викладання курсу «Психолого-педагогічне консультування осіб із ООП та їх родин в умовах ІРЦ, ЗДО, ЗЗСО з інклюзивною формою навчання»

Відповідно до освітньої програми очікувані **результати навчання** включають вміння:

РН 1.	Здійснювати аналіз еволюційних процесів у сфері освіти осіб з особливими освітніми потребами, тяжкими порушеннями мовлення, обґрунтовувати власне бачення шляхів розв'язання наявних проблем.
РН 6.	Встановлювати ефективну взаємодію з батьками, колегами, фахівцями, різними соціальними інституціями з метою забезпечення якості спеціальної освіти та інклюзивного навчання на засадах партнерства.
РН 7.	Робити фаховий внесок до професійних знань і практики та оцінювання результатів діяльності команди у сфері психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі, мотивувати учасників команди супроводу до досягнення спільних цілей.
РН 8.	Приймати ефективні рішення з питань спеціальної освіти, логопедичного супроводу та інклюзивного навчання, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати їх розвиток; визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей, зокрема, вимоги споживачів; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та ймовірні наслідки рішень.
РН 12.	Організовувати та здійснювати методичний супровід процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами, тяжкими порушеннями мовлення в умовах спеціальних закладів освіти та інклюзивного освітнього середовища.
РН 16.	Розробляти програми індивідуального розвитку, впроваджувати їх, оцінювати якість; уміти конструювати і реалізовувати індивідуально-диференційований освітній підхід до мовленнєвого розвитку дитини, адекватний потребам дитини зокрема раннього віку.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ

Лекція 1

Теоретичні аспекти психолого-педагогічного консультування дитини з ООП в умовах інклюзивного середовища

План

1. Психолого-педагогічний супровід як категорія наукового аналізу.
2. Супровід як актуальна психолого-педагогічна проблема.
3. Моделювання в психології.
4. Розвиток та структура особистості в теоретичних моделях психолого-педагогічного супроводу

Основні положення лекції

Психолого-педагогічний супровід – це комплексна система заходів з організації освітнього процесу та розвитку дитини, передбачена індивідуальною програмою розвитку.

Психолого-педагогічний супровід включає в себе надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг.

Психолого-педагогічні послуги – це комплексна система заходів з організації освітнього процесу та розвитку особи з особливими освітніми потребами, що передбачені індивідуальною програмою розвитку та надаються педагогічними працівниками закладів освіти.

Корекційно-розвиткові послуги – це комплексна система заходів супроводження особи з особливими освітніми потребами у процесі навчання, що спрямовані на корекцію порушень шляхом розвитку особистості, її пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери та мовлення.

Команда супроводу дітей з ООП створюється наказом керівника закладу освіти, в якому здобувають освіту діти з ООП та підпорядковуються керівнику закладу освіти.

Команда супроводу дітей з ООП співпрацює з інклюзивно-ресурсним центром, що здійснює методичне забезпечення її діяльності в межах адміністративно-територіальної одиниці.

На підставі висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини Команда супроводу складає індивідуальну програму розвитку дитини впродовж 30 днів з моменту зарахування дитини до

закладу освіти. ІПР погоджується з батьками та вноситься на розгляд педагогічної ради та затвердження керівником закладу освіти.

Команда супроводу проводить моніторинг стану виконання ІПР не рідше, ніж двічі на рік (у разі потреби частіше) з метою її коригування та визначення прогресу розвитку дитини.

За результатами моніторингу Команда супроводу, в разі потреби, направляє дитину з ООП на повторну комплексну оцінку до інклюзивно-ресурсного центру.

Команда супроводу розробляє індивідуальний навчальний план та/(або) індивідуальну навчальну програму відповідно до особливостей інтелектуального розвитку дитини з ООП.

В кінці кожної чверті проводиться аналіз ефективності засвоєння навчального матеріалу дитиною та, у разі необхідності, коригування індивідуальної навчальної програми.

Команда супроводу визначає способи адаптації (у разі необхідності модифікації) навчальних матеріалів відповідно до потенційних можливостей та з урахуванням особливостей навчально-пізнавальної діяльності дитини з ООП.

Надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг здійснюється шляхом проведення індивідуальних і групових занять.

Команда супроводу формує та узгоджує з батьками розклад корекційно-розвиткових занять дитини з ООП.

Корекційно-розвиткові заняття проводяться педагогічними працівниками закладу чи залученими фахівцями (в тому числі фахівцями ІРЦ) в залежності від кадрового потенціалу закладу та наявного контингенту дітей з ООП.

Лекція 2-3

Вивчення та супровід осіб з ООП в інклюзивному освітньому середовищі

План

1. Організація проведення психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини логопедом, педагогом.
2. Надання психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг різним категоріям дітей з ООП.
3. Укладання висновку психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини з ООП.

4. Оцінка ігрової діяльності, сенсорного, мовленнєвого та фізичного розвитку дитини.

Поради батькам щодо розвитку мовлення у дітей дошкільного віку

Розвиток мовлення у дошкільному віці є важливою складовою загального розвитку дитини. У цей період закладаються основи мовної діяльності, формуються мовні навички, розвивається зв'язне мовлення. Ось кілька порад для батьків, які допоможуть сприяти мовленнєвому розвитку їхніх дітей:

- Спілкуйтесь з дитиною регулярно та активно. Розмовляйте з дитиною про те, що її оточує, пояснюйте значення нових слів, обговорюйте побачене під час прогулянок або перегляду книжок. Це допоможе розширити словниковий запас та розвивати зв'язне мовлення.
- Часто читайте дитині книжки. Вибирайте книжки з цікавими ілюстраціями та простими текстами, що відповідають віку дитини. Читання вголос розвиває розуміння мовлення, збагачує словниковий запас і сприяє розвитку інтересу до книги.
- Використовуйте ігри для розвитку мовлення. Ігри на зразок «Що це?», «Вгадай, що я бачу» допомагають формувати лексичні навички та розвивати вміння описувати предмети, явища або дії. Ігри, в яких потрібно придумувати історії або описувати ситуації, стимулюють зв'язне мовлення.
- Заохочуйте самостійне висловлювання думок. Ставте відкриті запитання, які вимагають розгорнутих відповідей. Наприклад, запитуйте: «Що тобі найбільше сподобалося сьогодні в садочку?» або «Чому тобі подобається ця гра?».
- Звертайте увагу на правильну вимову. Якщо дитина неправильно вимовляє слова, спокійно повторюйте їх правильно, не акцентуючи на цьому уваги, щоб уникнути негативного ставлення до власного мовлення.

Поради вихователям щодо розвитку мовлення у дітей дошкільного віку

Вихователі дитячих садків відіграють важливу роль у розвитку мовлення дошкільнят. Ось кілька порад для організації мовленнєвих занять у закладах дошкільної освіти:

- Включайте мовленнєві вправи в повсякденну діяльність. Організуйте розмови під час прогулянок, ігор, занять з малювання або ручної праці. Це дозволяє дитині відчувати мову як невід'ємну частину життя.

- Використовуйте вірші, скоромовки, казки. Заучування коротких віршів і скоромовок допомагає розвивати артикуляційний апарат, пам'ять і мовленнєве дихання. Читання та обговорення казок сприяє розвитку зв'язного мовлення.

- Організуйте театралізовані ігри. Ігри з перевтіленням у різних персонажів стимулюють мовну активність, розвивають уяву та навички діалогу.

- Створюйте умови для індивідуальної мовленнєвої роботи. Необхідно враховувати індивідуальні особливості кожної дитини, працювати з тими, хто потребує додаткової уваги, використовуючи спеціальні корекційні методики.

- Залучайте батьків до процесу розвитку мовлення. Проводьте консультації, надавайте рекомендації та поради, як продовжувати мовленнєву роботу вдома.

Розвиток мовлення у дошкільному віці є тривалим і багатограним процесом, що потребує уваги і підтримки як з боку батьків, так і вихователів. Спільними зусиллями можна забезпечити дитині міцний фундамент для подальшого навчання та спілкування.

Програма розвитку мовлення у дітей дошкільного віку

Програма розвитку мовлення у дітей дошкільного віку спрямована на всебічний розвиток мовленнєвих навичок, які є основою для подальшого навчання та соціальної адаптації. Мета такої програми – забезпечити формування правильного звуковимовного, лексичного, граматичного і зв'язного мовлення.

Основні етапи програми розвитку мовлення:

- Фонетико-фонематичний розвиток: Вправи для тренування правильної вимови звуків. Розвиток фонематичного слуху (розрізнення звуків на слух).

- Збагачення словникового запасу: Ознайомлення з новими словами та поняттями. Робота над правильним вживанням слів у мовленні.

- Розвиток граматичної правильності мовлення: Формування вміння будувати речення. Використання різних граматичних форм та конструкцій.

- Розвиток зв'язного мовлення: Стимулювання до створення зв'язних висловлювань. Складання розповідей за картинками, опис подій та предметів.

Ігри для розвитку мовлення у дітей дошкільного віку

- Ігрова діяльність є найефективнішою формою навчання для дошкільнят. Дидактичні ігри допомагають зробити процес розвитку мовлення цікавим та природним.

- Гра «Що змінилось?». Мета: розвиток уваги та пам'яті, збагачення словникового запасу. Суть гри: показати дитині декілька предметів, потім один предмет прибрати або змінити його положення. Дитина має описати, що саме змінилось.

- Гра «Опиши і вгадай». Мета: розвиток зв'язного мовлення та лексичних навичок. Суть гри: дитина описує якийсь предмет, не називаючи його, а інші діти мають вгадати, що це.

- Гра «Скажи навпаки». Мета: розвиток лексичного запасу, розуміння протилежних понять. Суть гри: вихователь називає слово, а дитина має підібрати до нього антонім (великий — маленький, високий — низький).

- Гра «Закінчи речення». Мета: розвиток зв'язного мовлення та граматичних навичок. Суть гри: дорослий починає речення, а дитина має його закінчити так, щоб воно мало сенс.

- Дидактична гра «Лото з картинками». Мета: розвиток лексичного запасу, зв'язного мовлення. Суть гри: діти знаходять картинку, що відповідає опису вихователя, і пояснюють, чому вона підходить.

- Дидактична гра «Хто як каже?». Мета: розвиток звукового сприйняття та асоціативного мислення. Суть гри: діти мають зобразити голоси різних тварин і сказати, хто так каже.

- Дидактична гра «Склади історію по черзі». Мета: розвиток зв'язного мовлення, логічного мислення. Суть гри: діти по черзі додають фрази до загальної історії, створюючи спільний сюжет.

Вправи для розвитку мовлення дитини

- Вправа «Повтори за мною». Мета: тренування звуковимовних навичок. Суть вправи: дитина повторює за дорослим слова або фрази з певним звуком.

- Вправа «Склади речення». Мета: розвиток граматичних навичок. Суть вправи: дитині пропонують декілька слів, з яких потрібно скласти речення.

- Вправа «Розкажи про картинку». Мета: розвиток зв'язного мовлення. Суть вправи: дитині показують картинку, і вона має описати, що бачить, використовуючи повні речення.

- Вправа «Придумай історію». Мета: розвиток уяви та зв'язного мовлення. Суть вправи: дитина складає коротку історію за заданим початком або сюжетом.

- Артикуляційна гімнастика: вправи для тренування м'язів язика, губ, щелепи, які допомагають у правильній вимові звуків.

- Звуковий аналіз: вправи на розрізнення звуків у словах, їх виділення, підрахунок кількості звуків.

- Вправи на ритм і темп мовлення: повторення слів або фраз у різному ритмі, зі зміною швидкості мовлення.

Розвиток мовлення у дошкільному віці вимагає комплексного підходу, що включає використання ігор, вправ і дидактичних завдань. Це забезпечує всебічний розвиток мовленнєвих навичок та підготовку дитини до навчання у школі.

Ризик виникнення порушень розвитку мовлення у дітей дошкільного віку

Ризик виникнення порушень мовлення у дошкільників залежить від багатьох факторів, які можуть впливати на формування мовленнєвих навичок. До таких факторів належать:

- Біологічні фактори: Ускладнення під час вагітності або пологів (гіпоксія, асфіксія, травми). Спадкові особливості (порушення мовлення у батьків чи інших родичів). Наявність захворювань центральної нервової системи або органів слуху.

- Психологічні та соціальні фактори: Недостатня кількість спілкування з дорослими. Соціально-емоційні стреси або психологічні травми. Психологічна депривація (відсутність належної емоційної підтримки з боку близьких).

- Екологічні фактори: Негативний вплив екологічно небезпечних середовищ. Токсичні впливи (шкідливі звички матері під час вагітності, хімічні речовини).

- Фізичні фактори: Порушення слуху або зору, які ускладнюють сприйняття мовлення. Захворювання, які впливають на артикуляційний апарат (наприклад, порушення прикусу).

Порушення розвитку мовлення у дітей дошкільного віку

Порушення мовлення у дошкільників можуть мати різні прояви та ступінь вираженості. Найбільш поширені види порушень:

- Дислалія: порушення вимови окремих звуків за умови нормального слуху і збереженого артикуляційного апарату. Діти можуть спотворювати, замінювати або пропускати звуки.

- Фонетико-фонематичне недорозвинення (ФФН): характеризується порушенням формування звуковимови і фонематичного сприйняття, що впливає на розуміння та відтворення звуків.
- Затримка мовленнєвого розвитку (ЗМР): проявляється уповільненим формуванням мовленнєвих навичок порівняно з віковою нормою. Мовленнєвий розвиток таких дітей відстає на кілька років.
- Алалія: відсутність або значне недорозвинення мовлення внаслідок органічного ураження мовленнєвих зон мозку. Може бути моторною (утруднення мовлення) або сенсорною (проблеми з розумінням мовлення).
- Дисграфія і дислексія: специфічні порушення письмової та читальної діяльності, які можуть проявитися у старшому дошкільному віці, коли дитина починає опановувати ці навички.
- Ринологія: спотворення мовлення через неправильне проходження повітря під час вимови звуків, що обумовлено фізичними дефектами піднебіння чи носової перегородки.

Відхилення від норми розвитку мовлення у дітей дошкільного віку

Відхилення від норми мовленнєвого розвитку можуть бути різної вираженості. Основні ознаки відхилень:

- Звуковимовні порушення: дитина не вимовляє або неправильно вимовляє окремі звуки після 4-5 років.
- Невеликий словниковий запас: для 3-річної дитини характерний словниковий запас 800-1000 слів, а для 5-річної — до 2000 слів. Затримка в збагаченні словникового запасу є тривожним симптомом.
- Проблеми з граматичною побудовою речень: порушення вживання відмінків, узгодження слів за родом, числом і відмінком.
- Складнощі зі зв'язним мовленням: діти не можуть скласти прості розповіді, переповідати зміст почутої казки або описувати картинки.
- Невідповідність темпів мовлення віковій нормі: занадто швидке або повільне мовлення, часті паузи, заїкання.

Профілактика та корекція порушень мовлення

- Своєчасне виявлення порушень: важливо проводити регулярні обстеження дитини у логопеда та психолога, особливо якщо є ризики виникнення мовленнєвих порушень.

- Логопедичні заняття: корекційна робота з логопедом, яка включає вправи на розвиток звуковимови, фонематичного слуху та зв'язного мовлення.
- Індивідуальна робота з дитиною: заняття з розвитку мовлення вдома за рекомендаціями логопеда, використання дидактичних ігор і вправ.
- Комплексний підхід: залучення психологів, дефектологів, логопедів та лікарів для всебічної корекції та підтримки розвитку дитини.
- Забезпечення мовленнєвого середовища: створення умов для активного спілкування, читання книжок, участі в ігрових ситуаціях.

Порушення мовленнєвого розвитку у дітей дошкільного віку потребують своєчасного виявлення та комплексного підходу до корекції. Важливу роль у профілактиці таких порушень відіграє співпраця батьків, педагогів і спеціалістів.

Корекційні програми розвитку мовлення у дітей дошкільного віку

Корекційні програми для розвитку мовлення у дошкільників спрямовані на виявлення та виправлення мовленнєвих порушень, стимулювання мовленнєвої активності та поліпшення загального розвитку дитини. Такі програми зазвичай розробляються на основі сучасних логопедичних методик і включають різноманітні вправи, ігри та заняття.

Основні цілі корекційних програм:

- Корекція звуковимови: усунення порушень вимови окремих звуків або груп звуків (наприклад, свистячих, шиплячих, сонорних).
- Розвиток фонематичного слуху: поліпшення здатності розрізняти звуки на слух, що є основою для подальшого опанування письма і читання.
- Збагачення словникового запасу: поповнення активного і пасивного словника дитини новими словами, вивчення правильного їх вживання.
- Формування граматично правильного мовлення: розвиток навичок правильного використання граматичних конструкцій, узгодження слів у реченні.
- Розвиток зв'язного мовлення: стимулювання формування зв'язних висловлювань, складання коротких розповідей, описів, історій.

Перелік корекційних програм для розвитку мовлення у дітей дошкільного віку

- Програма «Корекція звуковимови»: Зосереджується на правильній артикуляції звуків, виправленні спотвореної вимови та

формуванні чіткого звуковимовного ряду. Включає вправи з артикуляційної гімнастики, тренування звуків у складах, словах та реченнях.

- Програма «Фонетико-фонематичний розвиток»: Спрямована на розвиток здатності дитини розрізняти звуки, їх аналіз і синтез. Включає вправи на впізнавання звуків у словах, визначення місця звука в слові (початок, середина, кінець).

- Програма «Збагачення словникового запасу»: Пропонує завдання на вивчення нових слів, розуміння їх значення та активне використання у мовленні. Може включати тематичні заняття за категоріями (наприклад, «Тварини», «Фрукти і овочі», «Одяг»).

- Програма «Розвиток зв'язного мовлення»: Орієнтована на формування зв'язних висловлювань, здатності складати розповіді за картинками, переказувати прочитане чи почуте. Включає різноманітні мовленнєві ігри, розповіді за запитаннями, складання історій за сюжетними картинками.

- Програма «Логопедичні заняття з елементами ігрової діяльності»: Використовує гру як основний метод для корекції мовленнєвих порушень. Включає дидактичні ігри, сюжетно-рольові ігри, театралізовані вистави, що стимулюють мовну активність.

- Програма «Розвиток граматичної будови мовлення»: Містить завдання на опанування правил узгодження слів у реченні, правильне вживання відмінків, чисел, родів. Вправи з формування складних речень, доповнення речень, вибір правильних слів.

- Програма «Корекція мовленнєвого дихання і голосу»: Спрямована на розвиток правильного мовленнєвого дихання, поліпшення сили і тембру голосу. Включає вправи на дихання, тренування голосових зв'язок, вивчення ритмічних віршів для розвитку мовленнєвого темпу.

Етапи реалізації корекційних програм:

- Діагностика мовленнєвих порушень: проводиться попереднє обстеження дитини логопедом або психологом для визначення типу і ступеня мовленнєвих порушень.

- Планування індивідуальної корекційної програми: розробляється програма, яка враховує індивідуальні потреби та рівень розвитку дитини.

- Реалізація програми: систематичні заняття, які проводяться з дитиною в умовах дошкільного закладу або вдома.

- Моніторинг результатів: регулярне оцінювання успіхів дитини, коригування програми за потреби.

Особливості організації корекційної роботи

- Індивідуальний підхід: програми розробляються з урахуванням індивідуальних особливостей дитини.
- Ігрова форма занять: використання ігрових методів і прийомів для залучення дитини до активної участі.
- Комплексність підходу: поєднання різних видів діяльності (мовлення, рухові, сенсорні вправи).
- Співпраця з батьками: залучення батьків до корекційного процесу, надання рекомендацій щодо вправ і ігор для домашнього використання.

Корекційні програми для розвитку мовлення допомагають не лише виправити мовленнєві порушення, а й забезпечити гармонійний розвиток мовленнєвих навичок у дітей дошкільного віку, що є важливим етапом підготовки до шкільного навчання.

Діагностика мовленнєвого розвитку у дошкільників спрямована на виявлення відхилень від норми та порушень мовлення, а також на оцінку рівня сформованості мовленнєвих навичок. Існує багато методик і тестів, які допомагають визначити стан мовленнєвого розвитку дітей. Психологічна діагностика розвитку мови, вимови у дітей дошкільного віку має на меті оцінити рівень сформованості мовних навичок, виявити можливі порушення і визначити їхній вплив на загальний розвиток дитини. Важливим аспектом є комплексний підхід, який включає обстеження різних компонентів мовлення (фонетики, лексики, граматики, зв'язного мовлення) та використання психологічних методик для аналізу. Мовленнєвий розвиток дітей тісно пов'язаний з їх загальним психічним розвитком, тому для виявлення порушень мови важливо застосовувати методики, які враховують індивідуальні особливості дитини, її когнітивні, соціальні та емоційні здібності.

Лекція 4-5

Моделювання індивідуальної програми розвитку дитини з ООП

План

1. Індивідуальна програма розвитку дитини, її структура.
2. Моделювання діяльності учасників команди супроводу у створенні ІПР.
3. Адаптація освітніх програм та організація розвивального середовища.
4. Роль батьків у складанні та реалізації ІПР.
5. Індивідуальна навчальна програма.
6. Особливості реалізації ІПР, надання корекційно-розвивальних послуг.

Відповідно до листа Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 18.05.2012 р. № 1/9-384 «Про організацію інклюзивного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах», для учнів з обмеженими можливостями здоров'я, які навчаються в інклюзивних класах, має розроблятися індивідуальна програма розвитку та індивідуальний навчальний план.

Індивідуальний навчальний план визначає перелік навчальних предметів, послідовність їх вивчення, кількість годин, що відводяться на вивчення кожного предмета за роками навчання та тижневу кількість годин.

У плані враховуються додаткові години на індивідуальні та групові заняття, курси за вибором, факультативи тощо.

Відповідно до принципу структурування освіти навчальний план повинен враховувати особливості психічного розвитку дітей; базові основи загальної освіти, на яких будуються всі загальноосвітні й спеціальні програми; сукупність освітніх галузей; відповідність їх тим знанням, які необхідні дітям з порушеннями розвитку для соціалізації; взаємодія й взаємозамінність педагогів.

- **Індивідуальний навчальний план** визначає перелік навчальних предметів, послідовність їх вивчення, кількість годин, що відводяться на вивчення кожного предмета за роками навчання, та тижневу кількість годин.
- **Індивідуальна навчальна програма** дитини з особливими освітніми потребами в класі з інклюзивним навчанням розробляється на основі типових навчальних програм загальноосвітніх навчальних закладів, у тому числі спеціальних, із відповідною їх адаптацією.
- **Навчальна програма** визначає зміст, систему знань, навичок і вмінь, які мають опанувати учні в навчальному процесі з кожного предмета, а також зміст розділів і тем.

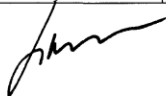
**Викладання курсу «Психолого-педагогічне консультування осіб із
ООП та їх родин в умовах ІРЦ, ЗДО, ЗЗСО з інклюзивною формою
навчання»**

Додаток 13
до наказу Міністерства освіти і науки
від 22 квітня 2014 року № 504

**Типовий навчальний план спеціальних загальноосвітніх навчальних
закладів II ступеня для дітей із порушеннями опорно-рухового апарату з
українською мовою навчання**

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах					
		5	6	7	8	9	10
Мови і літератури	Українська мова	3	3	3	2	2	2
	Українська література	2	2	2	2	2	2
	Перша іноземна мова	2	2	2	2	2	2
	Друга іноземна мова	2	2	2	2	2	2
	Світова література	1	1	1	1	1	1
Суспільствознавство	Історія України	1	1	1	1	1	1
	Всесвітня історія	-	1	1	1	1	1
	Основи правознавства	-	-	-	-	1	1
Математика	Математика	4	4	-	-	-	-
	Алгебра	-	-	2	2	2	2
	Геометрія	-	-	2	2	2	2
Природознавство	Природознавство	1	-	-	-	-	-
	Біологія	-	1	2	2	2	2
	Географія	-	2	1	2	2	1
	Фізика	-	-	1	2	2	2
	Хімія	-	-	1	2	2	2
Мистецтво	Музичне мистецтво	1	1	1	-	-	-
	Образотворче мистецтво	1	1	1	-	-	-
	Мистецтво	-	-	-	1	1	1
Технології	Трудове навчання	2	2	2	2	2	2
	Інформатика	1	1	1	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	1
	Фізична культура	2	2	2	2	2	2
Разом		24	27	29	30	31	31
Корекційно-розвиткові заняття	Лікувальна фізкультура	3	3	3	3	3	3
	Корекція розвитку	2	2	2	3	2	2
Додатковий час на навчальні предмети, факультативи, індивідуальні заняття та консультації		1	1	1	2	1	1
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		25	28	30	32	32	32

Директор департаменту

Кононенко Ю. Г.

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень
Інваріантна складова		Українська мова навчання
Мови і літератури	Українська мова	3
	Англійська мова	3
	Українська література	3
	Світова література	1
Суспільствознавство	Історія України	1
	Всесвітня історія	1
Мистецтво	Музичне мистецтво	1
	Образотворче мистецтво	1
Математика	Математика	4+0,5
Природознавство	Біологія	1
	Географія	2
Технології	Трудове навчання Інформатика	Звільнений 1+0,5
Здоров'я і фізична культура	Основи здоров'я	1
	Фізична культура	звільнений
Разом (без фізичної культури)		23+1
Варіативна складова		4
з них:		2,5
на корекційно-розвиткові заняття		
Корекція розвитку		1
Лікувальна фізкультура (на _____)		1,5
на збільшення годин предметів інваріантної складової (_____)		1
курс за вибором (_____)		0,5
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без урахування корекційно-розвиткових занять та фізичної культури)		25
Всього годин		28

**Викладання курсу «Психолого-педагогічне консультування осіб із
ООП та їх родин в умовах ІРЦ, ЗДО, ЗЗСО з інклюзивною формою
навчання»**

Індивідуальна навчальна програма:

- визначає зміст, систему знань, навичок і вмінь, які мають опанувати учні в навчальному процесі з кожного предмета, а також зміст розділів і тем;
- розробляється на основі типових навчальних програм загальноосвітніх навчальних закладів, у тому числі спеціальних, з відповідною їх адаптацією;
- вказується кількість і тривалість занять з відповідними фахівцями (логопедом, фізіотерапевтом, психологом та іншими спеціалістами).

Індивідуальна навчальна програма

Довгострокова мета: _____

Короткострокові завдання	Методи оцінювання	Дата і прогрес
--------------------------	-------------------	----------------

Умовні позначення:

О – учень оволодів умінням, досяг поставленої мети;

СП – спостерігається суттєвий прогрес;

НП – спостерігається незначний прогрес;

ПН – прогресу в досягненні конкретної мети немає;

Короткострокові завдання	Методи оцінювання Дата і прогрес
• Створювати ситуації, які вчитимуть обмінюватися іграшками з іншими дітьми. Відпрацьовувати ситуацію обміну іграшками у малій групі (2-3 дитини), при цьому дорослий допомагає запропонувати іншій дитині здійснити такий обмін. Рівні підтримки, які демонструють певну етапність у досягненні цілі: повна підтримка (фізична, вербальна та візуальна), часткова підтримка, вербальна інструкція, самостійне виконання.	Спостереження 28.09. – НП Спостереження 15.10. – НП

Лекція 6

Психолого-педагогічний супровід дітей з інтелектуальними та психічними порушеннями у закладах освіти

План

1. Психолого-педагогічне вивчення відхилень в інтелектуальному розвитку дітей молодшого дошкільного віку.
2. Система комплексної корекційно-розвивальної допомоги дітям з особливими потребами в умовах інклюзії.
3. Алгоритм супроводу навчання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому навчальному закладі

Теоретичні основи організації супроводу ґрунтуються на концепціях інклюзивної освіти, педагогіки особливих випадків та диференційованої індивідуалізації навчання. Наявність законодавчих та нормативних актів, що регулюють права дітей з порушеннями розвитку, створює підґрунтя для реалізації політики інклюзії. В історичному плані відбулася еволюція від ізоляційних моделей до інтегративних, спрямованих на те, щоб кожна дитина, незалежно від її особливостей, могла максимально реалізувати свій потенціал у загальноосвітньому середовищі.

Основною метою психолого-педагогічного супроводу є забезпечення повноцінної участі дітей з інтелектуальними та психічними порушеннями у навчальному процесі, що сприяє їх соціальній адаптації, розвитку комунікативних і пізнавальних здібностей, формуванню позитивного образу себе та активній життєвої позиції.

Завдання

- **Індивідуалізація навчального процесу.** Розробка персоналізованих програм корекції та розвитку на основі ретельної діагностики інтелектуальних, емоційних та соціальних особливостей кожної дитини.
- **Створення інклюзивного середовища.** Адаптація фізичного простору закладу освіти, забезпечення доступності ресурсів і застосування інноваційних технологій для сприяння самостійності дитини.
- **Підвищення педагогічної компетентності.** Формування знань і навичок у вчителів, психологів, логопедів та соціальних педагогів щодо специфіки роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.
- **Співпраця з родиною.** Залучення батьків до процесу підтримки дитини, надання рекомендацій, організація консультацій та спільних тренінгів для покращення комунікативних та виховних стратегій.

Організаційні форми і методи супроводу

1. Діагностика та оцінка стану дитини

Комплексне обстеження дітей включає використання стандартизованих тестів, спостережень та інтерв'ю з батьками. Це дозволяє виявити рівень інтелектуального розвитку, особливості емоційного стану та потреби у корекції мовленнєвих і поведінкових навичок.

2. Індивідуалізоване навчання та корекційні програми

На основі результатів діагностики складаються індивідуальні плани роботи, що включають:

- Розробку індивідуальних навчальних програм та планів корекційної роботи.
- Використання різноманітних педагогічних методик: ігрових технологій, арт-терапії, соціальних тренінгів, логопедичних вправ.
- Забезпечення інтерактивного та мультисенсорного підходу до навчання, який стимулює розвиток різних пізнавальних та комунікативних навичок.

3. Мультидисциплінарна взаємодія

Організація роботи проводиться за участю команди фахівців. Мультидисциплінарна команда включає:

- **Психологів**, що здійснюють оцінку емоційного стану та працюють над розвитком соціальних і когнітивних навичок.
- **Логопедів**, які здійснюють корекцію мовленнєвих порушень і формують навички правильного мовлення.
- **Соціальних педагогів**, які займаються адаптацією дитини до соціального середовища.
- **Фізіотерапевтів** та інших спеціалістів, які надають підтримку у розвитку рухових функцій.

4. Використання допоміжних технологій

Сучасні комп'ютерні програми, інтерактивні дошки, спеціалізовані апарати та пристосоване обладнання допомагають здійснювати ефективний контроль за навчальним процесом та сприяють розвитку самостійності дітей із порушеннями. Використання технологій дозволяє створити адаптивне навчальне середовище, яке відповідає індивідуальним потребам кожної дитини.

Практичні рекомендації для педагогів

- **Плануйте роботу за індивідуальним підходом.** Ретельно аналізуйте стан кожної дитини та створюйте спеціалізовані програми навчання й корекції.

- **Підтримуйте співпрацю з батьками.** Регулярно проводьте консультації, тренінги та інформуйте сім'ї про результати роботи, а також залучайте їх до спільного процесу підтримки дитини.
- **Використовуйте інтерактивні методики.** Інтегруйте в навчальний процес ігрові форми, які сприяють більш активній участі дітей, стимулюють їхнє пізнання та розвиток комунікативних навичок.
- **Створюйте сприятливе середовище.** Забезпечуйте фізичну доступність класних приміщень, адаптуйте навчальне обладнання та забезпечуйте умови для самоактуалізації кожної дитини.
- **Організуйте регулярний моніторинг.** Проводьте постійний контроль за досягненнями дітей, аналізуйте ефективність впроваджених методик і вчасно коригуйте план роботи.

Психолого-педагогічний супровід дітей з інтелектуальними та психічними порушеннями є фундаментальним компонентом сучасної інклюзивної освіти. Завдяки інтегрованому підходу, що включає індивідуальну діагностику, індивідуалізоване планування, мультидисциплінарну співпрацю та використання сучасних технологій, можна забезпечити не лише корекцію освітніх дефіцитів, а й сприяти соціальній адаптації та гармонійному розвитку кожної дитини. Активна участь родини, постійне оновлення знань педагогічного персоналу та вдосконалення матеріально-технічного забезпечення є запорукою успішної інтеграції дітей із особливими освітніми потребами у загальноосвітнє середовище та розвитку їхнього потенціалу.

Таким чином, технологія організації психолого-педагогічного супроводу є комплексною і багатогранною, вона дозволяє створити умови для індивідуалізованої, ефективної підтримки і розвитку дітей, забезпечуючи їхнє право на якісну освіту та повноцінну участь у житті сучасного суспільства.

Лекція 7

Психолого-педагогічний супровід дітей з фізичними порушеннями у закладах освіти

План

1. Особливості психологічного супроводу дітей з фізичними порушеннями.
2. Основні напрямки сучасної корекційно-розвивальної роботи.
3. Корекційні програми, які базуються на нейропсихологічному підході.

4. Корекційні програми, орієнтовані на формування базових складових психічного розвитку (довільності психічної активності та просторових уявлень).
5. Система розвивально-корекційної роботи, заснована на рівневому підході до афективної регуляції поведінки та свідомості.

Психолого-педагогічний супровід дітей з фізичними порушеннями ґрунтується на комплексному, інтегрованому підході, який поєднує знання педагогіки, психології, реабілітації і медицини. Основні поняття включають:

- **Фізичні порушення** – фізіологічні та моторні дефіцити, які можуть бути вродженими або набутими, що обмежують можливості дитини у здійсненні повсякденних дій та участі в навчальному процесі.
- **Психолого-педагогічний супровід** – система заходів, спрямованих на всебічну підтримку дітей, що включає діагностику, індивідуальне планування, корекцію та адаптацію навчального процесу з урахуванням їхніх особливостей.

Сучасні дослідження свідчать, що ефективний супровід дітей з фізичними порушеннями можливий лише за умови тісної співпраці між педагогічними працівниками, психологами, логопедами, спеціалістами з фізичної реабілітації та соціальними педагогами. Також важливим є залучення сімей до цього процесу, оскільки підтримка батьків є невід'ємною складовою успішної інтеграції дитини.

Основні компоненти супроводу

1. Діагностика та індивідуальна оцінка

- **Діагностика фізичного стану** Оцінка фізичних порушень здійснюється із використанням медичних, фізичотерапевтичних і педагогічних методик. Це дозволяє визначити рівень рухових здібностей дитини, характер і ступінь обмежень, а також специфічні корекційні потреби.

- **Оцінка психоемоційного стану та особистісних характеристик** Психологічне обстеження дозволяє виявити емоційні, когнітивні та поведінкові особливості дитини, що є основою для формування індивідуального навчального плану.

2. Індивідуалізація навчального процесу

- **Розробка персоналізованого плану корекції** На основі результатів діагностики складається індивідуальний план, який враховує фізичні, когнітивні та соціальні потреби дитини. План включає як навчальні завдання, так і програми реабілітації, спрямовані на розвиток координації рухів, моторики та здатності до самостійності.

- **Адаптація навчальних матеріалів та середовища** Фізична доступність класних кімнат, використання спеціалізованого обладнання (наприклад, адаптивних меблів, допоміжних пристроїв для письма або комп'ютерних технологій) дозволяє створити сприятливі умови для навчання.

3. Корекційно-розвивальна робота

- **Педагогічні методики** Використання інтерактивних або ігрових технологій, проектних методик та мультисенсорних підходів сприяє залученню дітей до навчального процесу, стимулює мотивацію та дозволяє адаптувати уроки до індивідуальних особливостей.

- **Фізична та реабілітаційна робота** Заняття з фізичної терапії та реабілітації сприяють розвитку рухових функцій, допомагають уникнути вторинних ускладнень і забезпечують покращення координації та рівноваги. Завдання можуть включати спеціальні вправи, використання тренажерів, методики гімнастики та масажу.

4. Мультидисциплінарна взаємодія

- **Командна робота фахівців** У процесі супроводу необхідно забезпечити постійний діалог між педагогами, психологами, логопедами, фізіотерапевтами та соціальними педагогами. Спільна робота дозволяє врахувати всі аспекти розвитку дитини і своєчасно вносити корективи до корекційних програм.

- **Залучення родини** Батьки повинні бути активними партнерами в процесі підтримки дитини. Організація консультацій, тренінгів та інформативних зустрічей допомагає родині краще розуміти потреби дитини та сприяє створенню стабільного емоційного клімату вдома.

Організація роботи у закладах освіти

1. Адаптація навчального простору

- **Фізична доступність** Важливо забезпечити безперешкодний доступ до приміщень шкіл, класних кімнат і коридорів. Це передбачає наявність пандусів, спеціальних поручнів, адаптованих туалетів та інше обладнання, що відповідає потребам учнів з фізичними порушеннями.

- **Спеціалізоване обладнання** Заклади освіти повинні використовувати сучасні технологічні засоби – від адаптивних меблів до спеціалізованих комп'ютерних програм, які сприяють формуванню самостійності та інтерактивного навчання.

2. Організація навчального процесу

- **Індивідуальні та групові заняття** Організація занять повинна враховувати індивідуальні потреби та можливості кожної дитини.

Використання індивідуалізованих програм, доповнених груповими заняттями, сприяє розвитку соціальних навичок і інтеграції в колектив.

- **Ігрові методики** Ігрова форма є однією з найефективніших в роботі з дітьми з фізичними порушеннями. Вона дозволяє активізувати дитину, покращити її мотивацію до навчання та сприяти розвитку комунікативних навичок.

Практичні рекомендації для педагогів

- **Постійна оцінка та моніторинг успішності** Реалізація регулярного моніторингу результатів корекційної роботи дозволяє своєчасно коригувати методики, враховувати успіхи та виклики у навчальному процесі.

- **Формування професійних навичок персоналу** Підвищення кваліфікації вчителів, психологів, логопедів і фізіотерапевтів має стати пріоритетним завданням. Регулярні тренінги, семінари та обмін досвідом сприятимуть впровадженню новітніх методик роботи.

- **Активна комунікація з родиною** Співпраця з батьками через регулярні консультації, інформаційні зустрічі і тренінги допомагає підвищити мотивацію дитини і забезпечити безперервність підтримки не тільки в школі, а й вдома.

Попри значні досягнення в організації інклюзивної освіти, залишається низка викликів: недостатня матеріально-технічна база навчальних закладів, брак кваліфікованих спеціалістів, потреба в постійному оновленні технологічного забезпечення. Однак розвиток інноваційних методик, підвищення кваліфікації кадрів і активне залучення родин відкривають нові можливості для вдосконалення психолого-педагогічного супроводу дітей з фізичними порушеннями.

Психолого-педагогічний супровід дітей з фізичними порушеннями у закладах освіти – це комплексний і багатограний процес, який передбачає інтегровану роботу педагогів, психологів, логопедів, фізіотерапевтів та соціальних педагогів. Системний підхід до організації індивідуалізованої підтримки сприяє не лише корекції освітніх дефіцитів, але й забезпечує комплексний розвиток дитини, її соціальну адаптацію та інтеграцію. Забезпечення фізичної доступності, використання сучасних технологічних засобів, активна участь родини та регулярний моніторинг результатів стають запорукою успішного навчального процесу та реалізації потенціалу кожної дитини.

Таким чином, ефективна організація психолого-педагогічного супроводу дітей з фізичними порушеннями є невід’ємною складовою сучасної інклюзивної освіти, що сприяє створенню рівних умов для розвитку та навчання всіх учнів, незалежно від їхніх фізичних можливостей.

Лекція 8

Команда психолого-педагогічного супроводу дитини

План

1. Склад команди супроводу.
2. Принципи роботи команди супроводу.
3. Роль керівника закладу у формуванні команди супроводу.
4. Організація роботи команди супроводу

Команда супроводу дітей з ООП створюється наказом керівника закладу освіти, в якому здобувають освіту діти з ООП та підпорядковується керівнику закладу освіти.

Команда супроводу дітей з ООП співпрацює з інклюзивно-ресурсним центром, що здійснює методичне забезпечення її діяльності в межах адміністративно-територіальної одиниці.

Склад учасників Команди супроводу залежить від індивідуальних потреб дитини з певним видом порушення розвитку (психічного, фізичного, інтелектуального, сенсорного порушення).

Склад учасників Команди супроводу:

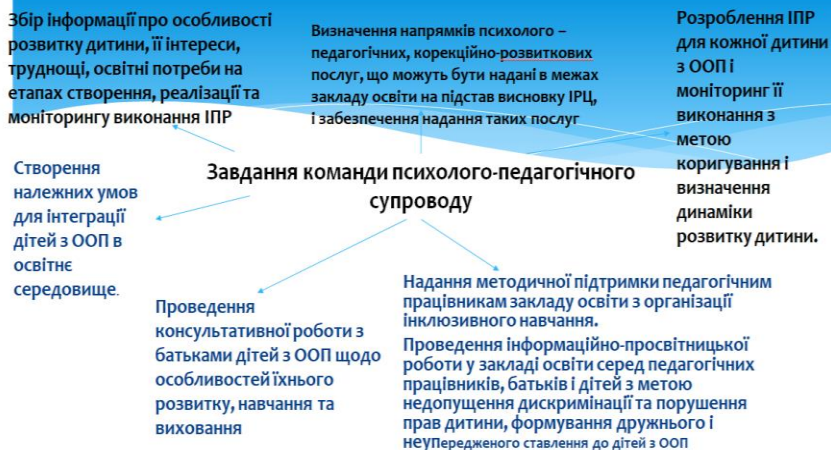
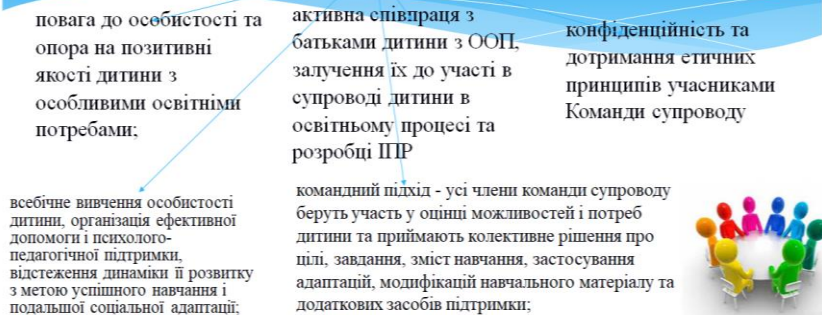
постійні учасники:

- * заступник директора з навчально-виховної роботи;
- * вчитель початкових класів (класний керівник);
- * вчителі – предметники;
- * асистент вчителя;
- * практичний психолог, соціальний педагог, логопед;
- * батьки дитини з ООП.

*** залучені фахівці:**

- * фахівці інклюзивно-ресурсного центру (далі ІРЦ)
- * вчитель-дефектолог (в залежності від виду порушення розвитку дитини з ООП);
- * медичний працівник закладу освіти, сімейний лікар;
- * асистент дитини;
- * спеціалісти служби соціального захисту населення;
- * спеціалісти служб у справах дітей тощо.

Принципи діяльності Команди супроводу:

Лекція 9

Особливості консультування батьків дітей з ООП

План

1. Концепція сімейного виховання.
2. Види сімей.
3. Методика роботи із родинами дітей з порушеннями психофізичного розвитку

Особливості консультування батьків дітей з ООП

Концепція сімейного виховання охоплює сукупність поглядів, методів і практик, спрямованих на формування особистості дитини в родинному середовищі. Цей підхід сприймає сім'ю як основний осередок соціалізації, де відбувається передача культурних і моральних норм, розвиток емоційної компетентності, формування комунікативних навичок та громадянської свідомості. Нижче наведено ключові аспекти цієї концепції:

- **Передача цінностей і традицій.** Сімейне виховання забезпечує безперервний потік культурних, моральних та етичних норм від одного покоління до іншого, сприяючи збереженню ідентичності та традицій родини.

- **Формування безпеки та підтримки.** Родина є простором, де дитина відчуває захищеність, любов і підтримку, що є запорукою стабільного психоемоційного розвитку. Подібне середовище сприяє формуванню впевненості в собі та відкритості до світу.

- **Розвиток соціальних і комунікативних навичок.** Через щоденну взаємодію в сімейному колі дитина вчиться встановлювати контакти, вирішувати конфлікти, співпрацювати та проявляти емпатію до інших.

- **Стимулювання самостійності та критичного мислення.** Сучасна концепція сімейного виховання підтримує розвиток індивідуальності, заохочує до самостійного прийняття рішень і розумового аналізу життєвих ситуацій, що готує дітей до викликів сучасного світу.

- **Забезпечення освітнього розвитку.** Родина виступає як перше навчальне середовище, де формуються установи щодо знань, інтересу до освіти та постійного самоосвіти, що є важливим для подальшого академічного успіху.

- **Інтеграція традиційних і сучасних методів виховання.** Сучасне сімейне виховання комбінує збереження традиційних цінностей із використанням новітніх комунікаційних технологій та інтерактивних

методик, що дозволяє адаптуватися до соціально-економічних змін і глобалізації.

Таким чином, концепція сімейного виховання розглядає родину не лише як джерело емоційної притулку, але й як активного суб'єкта виховного процесу, який формує комплекс знань, навичок і ціннісних орієнтирів, необхідних для самостійного, критичного мислення та успішної інтеграції дитини в суспільство. Це також означає, що роль батьків постійно розширюється — вони стають наставниками, вихователями та психологами, які створюють умови для гармонійного розвитку всієї особистості.

Види сімей

1. Сім'ї за структурою членів

Ядерна сім'я: Це базова одиниця соціальної структури, до якої входять лише два батьки та їхні діти. У ядерній сім'ї батьки відіграють центральну роль у вихованні дітей, прийнятті рішень та забезпеченні фінансової підтримки. Така структура є типовою для сучасних західних суспільств і відзначається високою мобільністю, орієнтацією на індивідуалізм та культурною автономією.

Розширена сім'я: До цього типу відносяться родинні групи, де разом проживають кілька поколінь — наприклад, батьки, діди, бабусі, а іноді й дядьки, тітки чи кузени. Розширена сім'я особливо характерна для традиційних і сільських громад, де взаємодопомога, спільне вирішення побутових питань та передача культурних звичаїв мають вирішальне значення. Така система зберігає колективні цінності та забезпечує соціальну підтримку, що допомагає долати труднощі.

2. Сім'ї за видом сімейних відносин

Моноятримувальні сім'ї: Ці сім'ї формуються тоді, коли виховання дітей здійснюється лише одним із батьків — або матері, або батьком. Причинами можуть бути розлучення, самостійне прийняття рішення про виховання, або ж трагічні обставини, такі як втрата одного з батьків. Хоча такі сім'ї часто стикаються із додатковими економічними та емоційними викликами, вони демонструють високий рівень стійкості та порядності, коли один із батьків стає головним опорним пунктом для дітей.

Змішані сім'ї: Цей тип виникає внаслідок повторних шлюбів або партнерств, коли до родини входять діти з попередніх стосунків. Змішані сім'ї характеризуються необхідністю інтегрувати різні культурні та сімейні цінності, що часто вимагає особливих зусиль для налагодження взаємовідносин між біологічними та усиновленими дітьми, а

також їхніми новими опікунами. Такий тип сім'ї демонструє високий рівень адаптивності та гнучкості в побудові особистісних зв'язків.

Одностатеві сім'ї: В останні десятиліття суспільство стає більш відкритим до різних форм сімейного співжиття, серед яких одностатеві сім'ї займають особливе місце. Ці сім'ї формуються парою людей однієї статі, які вирішують створити сімейне життя, часто з метою виховання дітей або просто як вираження партнерської любові. Вони демонструють відмову від традиційних гендерних стереотипів і сприяють розвитку більш різноманітного погляду на сімейні стосунки.

3. Сім'ї за соціально-культурною системою

Патріархальна сім'я: У патріархальних сім'ях чоловік зазвичай є головним господарем, що визначає основні напрямки життя родини та приймає ключові рішення. Традиційна ієрархія, іноді з релігійними чи культурними обґрунтуваннями, визначає розподіл ролей у сім'ї, де чоловіча фігура виступає як головний годувальник і захисник.

Матріархальна сім'я: У рідкісних випадках матріархальні сім'ї займають центральне місце, коли головну роль у сімейних відносинах відіграє жінка. Така система характерна для певних етносів або традицій, де жінки є основними носіями культурної спадщини та які контролюють розподіл сімейних ресурсів. Це створює особливий соціальний устрій, що відрізняється високим ступенем колективної підтримки.

Родинне господарство: Цей тип сімейних утворень зустрічається, коли в межах однієї оселі проживають кілька поколінь, які спільно займаються господарською діяльністю. Такі сім'ї зберігають традиції, ремесла та культурні звичаї, а також поділяють обов'язки з підтримання побуту. Родинне господарство є важливим чинником соціальної стабільності в традиційних та аграрних суспільствах.

4. Сім'ї за функціональним призначенням

Традиційні сім'ї: Цей тип сімейного життя орієнтований на передачу традиційних, культурних, моральних і релігійних норм, які визначають суспільне буття протягом багатьох поколінь. Виховання дітей у таких сім'ях базується на усталених правилах і ритуалах, що сприяють зміцненню ідентичності та культурної спадщини.

Сучасні сім'ї: Сучасні сім'ї характеризуються відкритістю до нових ідей, індивідуалізмом і вільним підходом до структуризації сімейного життя. Це дозволяє їх членам адаптуватися до швидкоплинних соціальних змін, інтегрувати інноваційні методи виховання та однаково високо цінувати як здобуття власної самореалізації, так і спільну підтримку родинних зв'язків.

5. Сучасні тенденції та інноваційні форми

Сім'ї ненормативного типу: Сучасний соціальний контекст сприяє появу нових форм сімейного життя, наприклад, колективні житлові об'єкти, в яких люди не обов'язково пов'язані кровними зв'язками, але спільно організовують побут, підтримують один одного та активно ділять ресурси. Такі утворення можуть виступати альтернативною моделлю сімейної підтримки в умовах економічної нестабільності або соціальної інтеграції.

Флікс-сім'ї та гнучкі сімейні моделі: В умовах глобалізації та зміни соціальних цінностей з'являються гнучкі сімейні моделі, де важливо не стільки формальні структури, скільки якість міжособистісних відносин. Такі сім'ї можуть інтегрувати різні життєві моделі, які пристосовуються до користування новими технічними засобами комунікації, забезпечують підтримку незалежно від фізичних меж і дозволяють адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

Різноманітність форм сімей свідчить про широкий спектр можливостей соціальної організації та культурного вираження в суспільстві. Кожен тип сім'ї має свої переваги, які сприяють формуванню соціального капіталу, підтримці індивідуальності, передачі культурних знань та забезпеченню економічної стабільності. Водночас нові форми сімейного життя відображають зміни в соціальних цінностях, підкреслюючи необхідність адаптації традиційних моделей до сучасних умов, спрямованих на розвиток волелюбної, інклюзивної та адаптивної соціальної системи.

Таким чином, розуміння та аналіз різноманіття сімейних структур дозволяє не лише більш глибоко осмислити соціальні процеси, але й ефективно працювати над покращенням якості життя у суспільстві, враховуючи потреби кожного окремого члена родини.

Методика роботи із родинами дітей з порушеннями психофізичного розвитку

Методика роботи із родинами дітей з порушеннями психофізичного розвитку ґрунтується на комплексному підході, спрямованому на забезпечення не лише корекції розвитку дитини, а й підтримки всієї сім'ї. Така методика повинна враховувати індивідуальні особливості кожної родини, інтегрувати роботу фахівців з різних галузей та сприяти створенню сприятливого середовища для гармонійного розвитку дитини. Нижче наведено основні принципи та етапи такої роботи:

1. Комплексний підхід та етапи роботи

А. Первинна оцінка та діагностика

- **Аналіз потреб родини:** Проведіть інтерв'ю та опитування батьків, щоб виявити їхні потреби, переживання та очікування. Оцініть соціальний, емоційний та економічний стан сім'ї.

- **Оцінка дитини:** За участю психолога, педагога та медичного працівника визначте рівень психофізичного розвитку дитини, основні сфери порушень та їх вплив на навчання та повсякденне функціонування.

Б. Розробка індивідуального плану підтримки

- **Індивідуалізація корекційних заходів:** На основі діагностичних даних створіть індивідуальний план роботи, що включає як корекційні заходи, так і профілактичні елементи. План має бути орієнтований на зміцнення сильних сторін дитини та родини.

- **Цілісність заходів:** План повинен враховувати виховну, освітню, психологічну та медичну підтримку, що забезпечує інтегрований вплив на розвиток дитини.

В. Групова робота та взаємодія

- **Групи підтримки для батьків та родин:** Організуйте регулярні зустрічі, на яких родичі зможуть обмінюватися досвідом, отримувати емоційну підтримку та навчатися новим методам виховання і самодопомоги.

- **Міжфахівнича комунікація:** Встановіть тісну співпрацю між соціальним працівником, психологом, дефектологом, педагогом та медичним фахівцем. Так, спільне планування і моніторинг допоможуть забезпечити цілісність корекційного процесу.

Г. Інформаційна та освітня підтримка

- **Підвищення освіченості батьків:** Проведіть тренінги, семінари або вебінари, спрямовані на навчання батьків методам підтримки дитини вдома, правильній взаємодії з нею та використанню корекційних технік.

- **Надання актуальних матеріалів:** Розповсюджуйте інформаційні буклети, посібники та електронні ресурси, що містять рекомендації з корекції психофізичних порушень, приклади вправ та практичні поради.

Д. Моніторинг, оцінка та корекція

- **Періодичні оцінки:** Регулярно аналізуйте ефективність реалізованої програми з залученням усіх фахівців та зворотного зв'язку від родини.

- **Адаптація стратегії:** Гнучко корегуйте план роботи залежно від змін у стані дитини, потреб родини та зовнішніх умов.

2. Ключові принципи роботи

- **Індивідуальний підхід:** Кожна родина та дитина – це унікальний випадок, тому методика повинна враховувати їх особливості, можливості та потреби.

- **Комплексність:** Корекційна робота має охоплювати різні аспекти – психологічний, соціальний, освітній та медичний – для досягнення максимального ефекту.

- **Комунікація та партнерство:** Успіх полягає у встановленні відкритої комунікації між усіма учасниками процесу: сім'єю, фахівцями різних галузей та місцевими структурами підтримки.

- **Трансформація та розвиток:** Основна мета – не лише корекція недоліків, але і розвиток потенціалу дитини та зміцнення родинного капіталу, з метою надання підтримки на довгостроковій основі.

3. Приклади практичних заходів

- **Індивідуальні консультації:** Регулярні зустрічі з психологом та соціальним працівником, що дозволяють родині отримати рекомендації з повсякденного виховання та методів корекції.

- **Проведення тренінгів для батьків:** Курси з розвитку емоційного інтелекту, комунікативних навичок та технік самостійної роботи з дитиною.

- **Групові засідання:** Організація клубів або груп підтримки, де родини діляться досвідом, успішними стратегіями та отримують інформаційну допомогу від експертів.

- **Підтримка шкільних програм:** Координація із школами для створення інклюзивних умов навчання, що враховують індивідуальні потреби дітей із порушеннями психофізичного розвитку.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ, ЛАБОРАТОРНИХ, ПІВГРУПОВИХ) ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття 1-2

Теоретичні аспекти психолого-педагогічного консультування дитини з ООП в умовах інклюзивного середовища

Теоретичний кейс

1. Психолого-педагогічний супровід як категорія наукового аналізу.
2. Супровід як актуальна психолого-педагогічна проблема.
3. Моделювання в психології. Розвиток та структура особистості в теоретичних моделях

Практичний кейс

1. Створить презентацію за питаннями теоретичного кейсу

Семінарське 3-4

Вивчення та супровід осіб з ООП в інклюзивному освітньому середовищі

Теоретичний кейс

1. Організація проведення психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини педагогом.
2. Надання психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг різним категоріям дітей з ООП.
3. Укладання висновку психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини з ООП.
4. Оцінка ігрової діяльності, сенсорного, мовленнєвого та фізичного розвитку дитини.

Практичний кейс

1. Підібрати ігрові завдання для оцінки мовленнєвого розвитку дитини (5-6 шт.)

Семінарське 5-6

Моделювання індивідуальної програми розвитку дитини з ООП

Теоретичний кейс

1. Індивідуальна програма розвитку дитини, її структура.
2. Адаптація освітніх програм та організація розвиткового середовища.
3. Роль батьків у складанні та реалізації ІПР.
4. Індивідуальна навчальна програма.
5. Особливості реалізації ІПР, надання корекційно-розвиткових послуг.

Практичний кейс

1. Проаналізувати ІПР та висновок ІРЦ (розміщена на платформі мудл), визначити недоліки та позитивні сторони

Семінарське заняття 7-8

Психолого-педагогічний супровід дітей з інтелектуальними та психічними порушеннями у закладах освіти

Теоретичний кейс

1. Інтерпретація особливостей виконання діагностичних завдань дітьми з різним станом інтелектуального розвитку та результатами порівняльного аналізу.
2. Система комплексної корекційно-розвивальної допомоги дітям з особливими потребами в умовах інклюзії.
3. Алгоритм супроводу навчання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому навчальному закладі

Практичний кейс

1. Розробити презентацію до теми (на 10 слайдів)

Семінарське заняття 9-10

Психолого-педагогічний супровід дітей з фізичними порушеннями у закладах освіти

Теоретичний кейс

1. Особливості психологічного супроводу дітей з фізичними порушеннями.
2. Основні напрямки сучасної корекційно-розвивальної роботи.
3. Корекційні програми, які базуються на нейропсихологічному підході.
4. Корекційні програми, орієнтовані на формування базових складових психічного розвитку (довільності психічної активності та просторових уявлень).
5. Система розвивально-корекційної роботи, заснована на рівневому підході до афективної регуляції поведінки та свідомості

Практичний кейс

1. Розробити презентацію до теми (на 10 слайдів)

Семінарське заняття 11-12

Команда психолого-педагогічного супроводу дитини

Теоретичний кейс

1. Склад команди супроводу.
2. Принципи роботи команди супроводу.
3. Роль керівника закладу у формуванні команди супроводу.
4. Організація роботи команди супроводу

Практичний кейс

1. Розробити поради для керівника закладу освіти щодо створення та організації діяльності команди супроводу

Семінарське заняття 13-14

Особливості консультування батьків дітей з ООП

Теоретичний кейс

1. Концепція сімейного виховання.
2. Види сімей.
3. Методика роботи із родинами дітей з порушеннями психофізичного розвитку

Практичний кейс

1. Розробити поради для асистента вчителя (вихователя) щодо організації роботи із батьками дітей з ООП

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Виконання завдання для самостійної роботи студентів є обов'язковим всіма студентами, проте за узгодженням з викладачем може бути виконана інша робота (тези, статті з дисципліни).

Теми рефератів.

1. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в закладах загальної освіти.
2. Формування толерантного ставлення до дітей з особливими потребами в освітньому середовищі.
3. Психолого-педагогічний супровід здобувачів з особливими освітніми потребами у закладах вищої освіти.
4. Застосування МКФ-ДП.
5. Масштабування кваліфікаторів для структур організму (МКФ-ДП).
6. Значення МКФ-ДП для укладання ІПР дитини з ООП.
7. Міжвідомча співпраця ІРЦ та ЗДО.
8. Особливості надання психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг різним категоріям дітей з ООП.
9. Укладання висновку психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини з ООП.
10. Індивідуальна програма розвитку дитини, її структура.
11. Моделювання діяльності учасників команди супроводу у створенні ІПР.
12. Адаптація освітніх програм та організація розвиткового середовища.
13. Роль батьків у складанні та реалізації ІПР.
14. Особливості реалізації ІПР, надання корекційно-розвиткових послуг.
15. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини у ЗДО: склад, завдання.
16. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями зору.
17. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями слуху.
18. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями мовлення.
19. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.
20. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
21. Психолого-педагогічний супровід дітей з розладами аутистичного спектру.
22. Психолого-педагогічний супровід дітей з затримкою психічного розвитку.

23. Психолого-педагогічний супровід дітей зі складними порушеннями розвитку.
24. Відповідальність батьків за виховання, навчання та розвиток дітей (законодавчий аспект).

Вимоги до написання рефератів:

Метою написання реферату служить більш глибоке розуміння теми. Крім того, коли ми працюємо над рефератом, у нас виробляються навички організованості та цілеспрямованості, що корисно не тільки в навчанні.

- Обрану тему можна перефразувати, звужити, розширити тощо.
- Окрім реферативного опису робота обов'язково (!!!) повинна містити виклад власних думок студента по обраній темі.

- Робота повинна мати логічну структуру (вступ, основну частину, висновки).

- При написанні основної частини, рекомендується відштовхуватися від визначень ключових понять теми. Наприклад, якщо вибрана тема «Виховання і самовиховання особистості», то ключовими тут будуть поняття «особистість», «виховання», «самовиховання».

- Використання не менше трьох літературних джерел серед яких повинні бути представлені не тільки підручники, але й наукові праці дослідницького характеру (статті, монографії);

- Обов'язкова наявність списку літератури;

- Обов'язкова наявність посилань (у квадратних дужках) на використані літературні джерела.

- У якості літературних джерел допускається використання статей або інших оригінальних наукових матеріалів, узятих з мережі Інтернет. Але не готові реферати, курсові, контрольні, тощо.

- Самостійність роботи – найголовніша обов'язкова вимога. Робота обов'язково проходить перевірку «на плагіат»; готові реферати, «викачані» з популярних студентських сайтів не приймаються.

Вимоги до оформлення реферату:

- Мова – державна.
- Стиль – науковий.
- Послідовність – логічна.
- Формат сторінок – А4.
- Шрифт та розмір – Times New Roman, 14.
- Міжрядковий інтервал – полуторний.
- Обсяг реферату: 10-20 стор.
- Поля: ліве поле – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє і нижнє – 20 мм.
- Простий план – 3-4 розділи.

- Список джерел – 10-15 найменувань.
- Заголовки розділів пишуться – ВЕЛИКИМИ літерами.
- Заголовки підрозділів пишуться – Маленькими літерами (крім першої).

Неформальна освіта

Самостійне опрацювання курсів неформальної освіти – онлайн-курси (або окремі модулі курсів) на освітніх платформах **Prometeus, EdEra, Coursera**.

За результатами проходження програм неформальної освіти мають бути надані сертифікати, що засвідчують завершення курсу.

Зміст онлайн-курсу має відповідати змісту академічної дисципліни (або окремих тем).

Враховуватимуться ті онлайн-курси, які здобувач освіти пройшов під час навчання за відповідною освітньою програмою та які завершилися отриманням сертифікату (5 – 15 балів із урахуванням обсягу онлайн-курсу).

Рішення про зарахування кредитів і результатів навчання ухвалює кафедра

Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

1) інтерактивний метод, пояснювально-ілюстративний, метод наукового порівняння, метод проектів у формі індивідуальних/групових навчальних проектів, частково-пошуковий метод, дослідницький метод.

2) вирішення творчих практичних завдань.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

1) доповіді;

2) дискусійне обговорення проблемних питань;

3) рішення практичних завдань.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни може проводитися у формах:

1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів на лекції щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;

2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;

3) виконання поточних контрольних робіт у формі відкритих питань;

4) Індивідуальна робота передбачає виконання наукових робіт у вигляді рефератів

5) вирішення практичних завдань.

Структура екзаменаційного білету: три теоретичні питання.

ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ. ТЕСТОВІ ЗАПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

Інструкція: оберіть одну правильну відповідь.

1. Години на проведення корекційно-розвиткових занять для учнів з особливими освітніми потребами, що навчаються в інклюзивних класах під час визначення гранично допустимого для них тижневого навчального навантаження учнів:

- a. не враховують.
- b. враховують повністю;
- c. враховують з коефіцієнтом 0,5

2. Індивідуальна програма розвитку учня особливими освітніми потребами, що навчається в інклюзивному класі може переглядатись:

- a. раз на рік;
- b. раз на навчальний рік;
- c. за потреби, але не менше, ніж двічі на рік.

3. Корекційно-розвиткові заняття для учнів з особливими освітніми потребами, що навчаються в інклюзивних класах, можуть проводити:

- a. вчитель інклюзивного класу ;
- b. корекційний педагог;
- c. будь-який вчитель вищої категорії.

4. Максимально допустимою кількістю корекційно-розвиткових занять для учня зі зниженим зором чи слухом, що навчається в інклюзивному класі, є:

- a. 3;
- b. 5;
- c. 8.

5. Особистісно орієнтоване спрямування освітнього процесу для учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі забезпечує:

- a. асистент вчителя;
- b. корекційний педагог;
- c. соціальний педагог.

6. Назвіть статті Закону України «Про освіту», в яких йдеться про створення умов для забезпечення прав і можливостей осіб з особливими освітніми потребами для здобуття освіти з урахуванням індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів:

- a. стаття 17 та 19;
- b. стаття 18 та 19;
- c. стаття 19 та 20.

7. Основний принцип побудови роботи інклюзивного освітнього закладу з батьками:

- a. організація корекційно-педагогічного процесу;
- b. партнерство з батьками;
- c. позитивна характеристика дитини.

8. Які із зазначених форм відносяться до організації позакласної корекційної роботи:

- a. екскурсія;
- b. соціально-побутова орієнтація;
- c. предметні гуртки.

9. Педагог у корекційних цілях повинен:

- a. зачувати правила виконання дій;
- b. проводити заняття відповідно до розвитку більшості учнів у класі;

c. розкривати тему уроку у формі, доступній індивідуальному розвитку дитини.

10. Які фактори є головними при визначенні структури уроку для дітей з інтелектуальними порушеннями:

- a. мета і завдання уроку;
- b. рівень розвитку в учнів пізнавальних можливостей і здібностей;
- c. розумова працездатність учнів.

11. Корекційна робота повинна відповідати:

- a. індивідуальним темпам розвитку дитини;
- b. навчальній програмі;
- c. темпам розвитку більшості учнів у класі.

12. Методична робота в школі організовується з метою:

- a. підвищення рівня інформаційної роботи в школі;
- b. підвищення фахового рівня педагогів, якості навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами;
- c. систематичного і якісного проведення лікувально-профілактичної роботи.

13. Які діти класу з інклюзивним навчанням потребують складання індивідуальної

програми розвитку:

- a. діти з інтелектуальними порушеннями;
- b. всі діти класу, які мають особливі освітні потреби;

с. всі діти, які навчаються в інклюзивному класі.

14. Що таке універсальний дизайн в освіті:

а. психопедагогічний принцип, який впорядковує освітній процес відповідно до індивідуальних особливостей учнів;

б. пристосування навколишнього середовища, освітніх програм та послуг для максимального використання усіма учасниками освітнього процесу;

с. інноваційний підхід до організації уроку.

11 Індивідуальна програма розвитку:

а. забезпечує індивідуалізацію навчання дітей з особливими освітніми потребами, закріплює перелік психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг, визначає конкретні навчальні стратегії і підходи до навчання;

б. визначає перелік навчальних предметів, послідовність їх вивчення, кількість годин, відведених на вивчення кожного предмета, тижневе навантаження;

с. визначає рівень інтелектуального та фізичного розвитку, планування та проведення спільних індивідуальних та групових занять.

12 Назвіть постійних учасників команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами:

а. медичний працівник закладу освіти, корекційні педагоги, практичний психолог, асистент вчителя, соціальний працівник, вчитель ЛФК;

б. асистент дитини, лікарі, соціальний педагог, вчитель початкових класів, класний керівник, працівник служби у справах дітей, асистент вчителя;

с. директор (заступник директора з навчально-виховної роботи), вчитель початкових класів, класний керівник, вчителі, асистент вчителя, практичний психолог, соціальний педагог, вчитель-логопед, вчитель-дефектолог, вчитель-реабілітолог, батьки дитини.

Підсумковий контроль

Питання для підготовки до іспиту

1. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в закладах загальної освіти.
2. Психолого-педагогічний супровід здобувачів з особливими освітніми потребами у закладах вищої освіти.
3. Значення МКФ-ДП для укладання ІПР дитини з ООП.

4. Особливості надання психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг різним категоріям дітей з ООП.
5. Укладання висновку психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини з ООП.
6. Індивідуальна програма розвитку дитини, її структура.
7. Моделювання діяльності учасників команди супроводу у створенні ІПР.
8. Адаптація освітніх програм та організація розвиткового середовища.
9. Роль батьків у складанні та реалізації ІПР.
10. Особливості реалізації ІПР, надання корекційно-розвиткових послуг.
11. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини у ЗДО: склад, завдання.
12. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями зору.
13. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями слуху.
14. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями мовлення.
15. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.
16. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
17. Психолого-педагогічний супровід дітей з розладами аутистичного спектру.
18. Психолого-педагогічний супровід дітей з затримкою психічного розвитку.
19. Психолого-педагогічний супровід дітей зі складними порушеннями розвитку.

Зразок «нульового» варіанту іспитового/залікового білету

Чорноморський національний університет ім. Петра Могили

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Навчальна дисципліна – Психолого-педагогічне консультування осіб із ООП та їх родин в умовах ІРЦ, ЗДО, ЗЗСО з інклюзивною формою навчання

БІЛЕТ

1. Психолого-педагогічний супровід дітей з затримкою психічного розвитку.
2. Індивідуальна програма розвитку дитини, її структура.
3. Моделювання діяльності учасників команди супроводу у створенні ІПР.

Білет затверджено на засіданні кафедри

Соціальної роботи, педагогіки і логопедії

Протокол № ____ від ____ 2024 року

Завідувач кафедри

Н.В.

Савінова

Екзаменатор

М.І.

Берегова

Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Система оцінювання роботи студентів

Контроль рівня засвоєння навчального матеріалу здійснюється шляхом перевірки знань студентів на іспиті згідно розкладу сесії.

У відповідності до положення про систему рейтингової оцінки знань студентів при вивченні дисципліни застосовується наступна система оцінювання роботи студентів.

Денна форма навчання

І семестр

№	Вид контролю	Максимальна кількість балів	Термін виконання
1	Опитування та виступи на групових заняттях	18 x 3 = 54	Протягом семестру
2	Підготовка та захист реферату	6	Протягом семестру
3	Іспит	40	
	Всього	100	

Заочна форма навчання

І семестр

№	Вид контролю	Максимальна кількість балів	Термін виконання
1	Опитування та виступи на групових заняттях	9 x 5 = 45	Протягом семестру
2	Написання контрольної роботи у формі тесту (для студентів ЗФН)	15	Останнє лекційне / семінарське заняття
3	Іспит	40	Атестація
	Всього	100	

Критерії оцінювання

Опитування та виступи на групових заняттях – форма контролю, яка дозволяє оцінити вміння студентів самостійно опрацьовувати матеріал та викладати його, відповідати на запитання викладача та колег. Максимальна оцінка за відповідь на семінарському занятті – 3 бали. Критеріями для оцінювання виступають:

Оцінка 3 бали ставиться у випадку:

- студент вільно володіє, визначеними програмою, знаннями й уміннями;
- правильно і в достатній кількості добирає необхідні для відповіді факти;
- висловлює власне ставлення до навчального матеріалу;
- відповідь чітка і завершена;
- мова добра.

Оцінка 2 бали ставиться в такому випадку:

- студент користується лише окремими знаннями й уміннями;
- порушує логіку викладу;
- відповідь недостатньо самостійна;
- аргументація слабка;
- є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках;
- мова спрощена.

Оцінка 0-1 бали ставиться в разі незнання більшої частини матеріалу, відсутності будь-якої логіки викладу, а саме:

- студент не володіє необхідними для здійснення завдання уміннями;
- головного фактичного матеріалу не знає.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Інклюзивний ресурсний центр: досвід проекту. Під заг. ред. Софій Н. З., К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 76 с.
2. Колупаєва А. А. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.
3. Корпанець Н.М. Моделювання індивідуальної програми розвитку дошкільника з ООП. К., 2018. 56 с.
4. Міжнародні документи зі сфери інклюзивної освіти. Методичні матеріали. Укладач: Софій Н. З. Проект «Інклюзивна освіта: крок за кроком», 2015. 18с.
5. Нагорна О.Б. Особливості корекційно-виховної роботи з дітьми з ООП: навчально-методичний посібник. м. Рівне, 2016. 141с.
6. Нечепорчук А. Новий освітній простір: безбар'єрність. Інформаційний посібник., Загальна редакція: Седоченко Алевтина. URL: www.dfrr/minregion.gov.ua
7. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник. За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. Київ : 2018. 252 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvnenavchannya/posibniki/Inclusive_study_Se p17.pdf
8. Берегова М. І., Савінова Н. В. Деонтологічна компетентність корекційного педагога в умовах інклюзивного навчання. Молодий вчений. Херсон, 2015. № 2 (17). С. 99-101.
9. Берегова М. І., Савінова Н. В. Культура мовлення як складова деонтологічної культури корекційного педагога у системі інклюзивної освіти. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). Збірник наукових праць / за ред.. В.М. Синьова, О.В. Гаврилова. Вип. V. В 2-х т., том 1. Кам'янець-Подільський : ПП Медобори-2006, 2015. С. 292-302.
10. Берегова М. І., Савінова Н. В. Підготовка корекційного педагога до роботи в інклюзивному середовищі: інваріантна складова. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови: зб. наук. праць за ред.. В.В. Засенка, А.А. Колупаєвої. К.: ТОВ «Наша друкарня», 2017. Вип. 13. С. 216-225.
11. Включення і рівність. Моніторинг включення стандартів Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю до «Національної стратегії у

сфері прав людини» та інших довгострокових рішень в Україні. Звіт громадських об'єднань людей з інвалідністю. ГС ВГО «Національна Асамблея людей з інвалідністю України», 2020.

12. Волгіна О. М. Соціальний супровід людей з інвалідністю на робочому місці : посібник / О. М. Волгіна, О. Л. Іванова ; ПРООН в Україні, Спільна Програма «Сприяння інтеграційній політиці та послугам для людей з інвалідністю в Україні». К. : Ваїте, 2018. 36 с.

13. Воронцова Т. В. Вчимося жити разом: посібник для вчителя з розвитку соціальних навичок у курсі «Основи здоров'я» (початкова школа) / Т. В. Воронцова, В. С. Пономаренко та ін. Київ : Видавництво «Алтон», 2016. 232 с.

14. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл : посіб. / Т. Бут; пер. з англ. К. : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 190 с.

15. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik для педагогів і батьків / уклад. Н. В. Заєркова, А. О. Трейтак. К., 2016. 68 с.

16. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія / А. А. Колупаєва. К.: «Самміт-Книга», 2009. 272 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).

Допоміжна література

1. Засенко В.В. Рівний доступ до якісної освіти дітей з особливими потребами / Кроки до демократичної освіти: 2002. №1. С. 34.

2. Колупаєва А.А. До проблеми понятійно-термінологічних визначень у сучасній спеціальній педагогіці // Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: Наук.-метод. зб. Випуск 8. К., 2006. С. 105-109.

3. Колупаєва А.А. Програма курсу «Основи інклюзивної освіти» для вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра (спеціаліста, магістра педагогічного спрямування). К.: «А.С.К.», 2012. 31 с.

4. Канадсько-український проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні», 2011 / www.education-inclusive.com www.ussf.kiev.ua © Колупаєва А.А., 2011

5. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи. Монографія. К.: САММІТ-книга, 2008.

6. Колупаєва А.А. Савчук Л.О. Діти з особливими потребами та організація їх навчання,- К, 2011.

7. Лупарт, Д., Веббер, Ч. (2002). Шкільна реформа в Канаді: перехід від роздільних систем освіти до інклюзивних шкіл. ExceptionalityEducationCanada, 12 (2), 7-52.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Пошукова система Google Scholar <http://scholar.google.com/>
2. Пошукова система Base <https://www.base-search.net/>
3. Система пошуку наукової інформації у відкритих архівах України (SSM) <https://oai.org.ua/>
4. www.logoped.in.ua
5. <http://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/6711/>
6. <https://vseosvita.ua/course>

Виробничо-практичне видання

Методична серія. Випуск 467

***Наталія Володимирівна Савінова,
Олена Анатоліївна Кузнецова,
Марія Ігорівна Берегова***

**Викладання курсу
«Психолого-педагогічне консультування осіб із
ООП та їх родин в умовах ІРЦ, ЗДО, ЗЗСО з ін-
клюзивною формою
навчання»**

Методичні рекомендації

студентам спеціальності

А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями)

спеціалізації А6.01 Логопедія

(для змішаної та дистанційної форм навчання)

Редактор *О. Михайлова*

Комп'ютерна верстка, дизайн обкладинки *К. Гросу-Грабарчук*
Друк *С. Волинець*. Фальцювальні-палітурні роботи *О. Мішалкіна*.

Підп. до друку 30.09.2025.

Формат 60х84 ¹/₁₆. Папір офсет.

Гарнітура «Times New Roman». Друк різнограф.

Ум. друк. арк. 3. Обл.-вид. арк. 1,9.

Тираж 50 пр. Зам. № 7081.

Видавець і виготовлювач: ЧНУ ім. Петра Могили.

54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10.

Тел.: 8 (0512) 50–03–32, 8 (0512) 76–55–81, e-mail: rector@chmnu.edu.ua.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6124 від 05.04.2018.